

цѣлъ камѣкъ, който е билъ турнатъ надъ гроба като паметникъ, като мавзолей.

Кой е съборилъ тоя паметникъ, тоя скжпъ и великолѣпенъ гробъ? Навѣрно турцитѣ. Като влѣзнали най-напрѣдъ въ черковата, тѣ сж свалили плочата, счупили я, съборили гроба да търсятъ скжпоцѣнни работи и сетнѣ го изгълнили съ прѣстъ отъ двора, като останали случайно тия парчета вжтрѣ.

Чий ще е тоя гробъ? Положително не може да се отговори, но по прѣдположение ще кажа, че той е на нѣкоя бѣлгарска царица, негли на Асѣновата жена или майка, но по-вѣрно е на Асѣновата жена. Че е на царица, ни убѣждаватъ слѣднитѣ обстоятелства: 1 св. Четиридесетъ е царска черкова и навѣрно тамъ е погребена фамилията на Асѣня II; 2. гробътъ се намѣрва въ женското отдѣление на черковата; 3. било е добрѣ и грижливо спастрено тѣлото: обвито въ олово и турнато въ зиданъ гроба, обсланъ съ мраморъ; 4. имало отгорѣ мавзолей съ релефенъ женски образъ, който прѣдставлява женска глава съ корона, легнала върху скжпа възглавница и съ огеолъ около главата като светица и царица. Силно съмъ наклоненъ да вѣрвамъ, че въ тоя гробъ е била погребена Асѣновата жена. Но коя? Мария или Ирина? Както се знае, Асѣнъ се въцари въ 1218 г., а въ 1219 г. се ожени за Мария, дъщеря на унгарския кралъ Андрея II. Слѣдъ това овдовѣлъ и прѣзъ 1240 г. се оженилъ за Ирина, дъщеря на Тодора Комнина, когото плѣнилъ съ цѣлото му сѣмейство при с. Клокотница. Коя отъ тия двѣ жени е погребена въ тоя гробъ? Прѣдполагамъ, Мария. По подражене на католицитѣ, имала надъ гроба си мавзолей; като католичка, била погребена вънъ отъ главното отдѣление на черковата, но като царица — въ хубаво приготвенъ зиданъ и скжпъ гробъ.

Отъ притвора се мина въ главната частъ на черковата и почна да се копае отдѣлната страна, въ жгъла между двѣтѣ стѣни. Щомъ се изкопа